

מסורת הש"ס

(א) [לעיל מד. וט"ג], (ב) [לקמן עד. פסחים כה: יומא פב.], (ג) [פסחים כה: וט"ג], (ד) ז"ק פא.; (ה) [מוספי פקד י"א], (ו) [דף עד.], (ז) [נדביוס כג.], (ח) [דף עד.], (ט) [ט"ז], (י) ז"ל שטישנה. רש"י, (י) [דף עד.],

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמיק לא תעמד על דם רעך אגו יי? ויקרא יט טו 2. ולצער לא תעשה דבר אין לצער חטא מות כי באשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש בן הדבר הזה:

דברים כב כו 3. כי בשדה מצאה צעקה הצער המאריךה ואין מושיע לה:

דברים כב כו 4 ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך ויהיה ענף עד דרש אחיך אתו וקטבתו לו:

דברים כב כ

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין. מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מק"ו, אבל לא אזהרות ועונשין (ותרגה יא.). כי כאשר יקום איש על רעהו. בנערה המאורסה כתיב (יומא צב.), ובי מה למדנו מרוצח. שהוא כמשפט הרואה כן משפט הדבר הזה (שם) והלא פירש זה אונם פטור כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר, אלא נראה כמי שרוצה בזה ללמד כאן ומנאל שהוקש כאן להיות למד, והכי קאמר כוונת כנערה שתיאן שוין, כמו (ישעיה כד) והיה כעס ככהן, ולא נאמר והיה העם ככהן (פסחים כה.). מה נערה המאורסה ניתן להצילה. ניתן רשות ליוזם שהוא רודף אחריה שיתלנה ממנו בנפשו של רודף, כדכתיב ואין מושיע לה, הלא אם יש מושיע לרדף להושיעה בכל אשר יוכל אפילו בהריגתו, אם אין יכול להליל בלחד מאבריו יתרגו (שם) וכענין יומא צב.).

בן סורר ומורה

פרק שמיני סנהדרין

עג.

ומה נערה המאורסה ש"א בא וכו'. וא"ת הוא פגם חמור מרואם שזה בסקילה וזה בסייף לאו פירכא היא דהכל לא קפיד קרא אחיסורא אלא אפגימ' דהא נעצדה זה עצירה או שאין מקפדת על פגמה אין מזילין אותה בנפשו כדמוכח שמעתינן ופשיטא דיש פגם גדול בנהרג מבגנעה המאורסה שנאנסה וא"ת ומנאל לן דאפגימ' קפיד רחמנא דילמא אחיסורא קפיד מדאיטריק' למעוטי עובד עבודת כוכבים ומחלל שבת וצדמה ובקונטרס פי' לקמן דאפגימ' קפיד מדגלי בהני ולא בעצירות אחרות ועוד י"ל דאין מושיע לה משמע דלצושתה קפיד קרא: **הרי זה בא צ"מ**ר ונמצא צ"מ. פירוש ומנאל אף למד דהא ללמד נמי אחא כדדרשינן לקמין) מה רואם יהרג ולא יעצור וכן צההוא דלעיל בפרק ד' מיתות (דף מד.) משכזי אשה מגיד לך הכחז ששני משכבות בלשה וקאמר הרי זה צא ללמד ונמצא למד והיינו נמי אף למד דהא ילפינן מיניה הערהא בזכור צההיא שמעתינן ולשמואל דמחייב אזכר צבן ג' שנים והא דאמר בריש פ"ב דחולין (דף כח.) צבי צבי ואיל הרי זה צא ללמד ונמצא למד מה פסולי המוקדשים בשמיטה התם נמי יש לפרש דאף למד קאמר דללמד אפסולי המוקדשין נמי קא אחי לפטור מן המתנות כדדרשינן בפי"ק דזכורות (דף טו.):

אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ואם תאמר מוהוכה בכל אדם נפקא כדדרשינן לעיל (דף עב.): וי"ל דהתם רשות ואשמעינן קרא דאין לו דמים אבל הכא קמ"ל דחובה להליל: **להצילו בנפשו ב'.** משמעות הלשון שמזילין הנרדף בנפשו של רודף אבל לא יתכן לפרש כן ברודף אחר הצהמה ויציאל זה לפיכך נראה לפרש דמזילין את האדם מן העצירה בנפשו של עצמו אבל קשה מנערה המאורסה דקאמר שניתן להלילה בנפשו וא"ת וכיוון דמהכא ילפינן דרואם ניתן להלילו בנפשו למה לי קרא צנוצע בזהר ותיא גוררתו השתא חבירו הורג כדי להליל התם לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחבירו הורג טפי לאפרושי מאיסורא אלא נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל התם דעוור בלאו דלא תעמוד על דם רעך:

תלמוד צ"מ ר והשבותו צו. הכא מוקי ליה לאצידת גופו ובפרק שני דבבא מליעא (דף כח.) מוקי ליה שלא יאכיל עגל לעגלים התם דריש והשבותו והכא לו ימירה: **חייבי** בריתות וחייבי מיתות ב"ה. בעריות מיירי דומיא דנערה וא"ת חיפוק ליה מדאיתקוש כל עריות צפ' אחרי מות כדאמרין בריש הבא על יצמתו (יבמות דף נד.) י"ל מדמעט צהמה ש"מ דלא מקשינן

הכי מיהו קשה הא צהמה לא איתקש מדמיצניא לן קרא לרבות הערהא צצהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):

נער נערה. פירש צקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו עירות (כתובות

דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע הכא הוי מזי למיכתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא צבת עונשין ועוד יש לפרש דטווצא נערה כתיבי צפרשה ומיהו צסמוך משמע דמחד דריש דקאמר אידיי דכתב נער כתב נמי כפשטיא דקרא דעל כרחיק נערה קרינן דהא בנערה מישתעי: משום

בתנאי ואלו שמזילין אופן. מן העצירה: **בנפש.** ניתנו ליהרג לכל אדם כדי להזילן מן העצירה ומקראי נפקי: **אבל הרודף אחר צהמה.** לרצעה והרואה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר כריתות ומיתות צ"ד שאין עריות דלא ניתן להלילו בנפשו אלא מדצר

בתנאי ואלו הן שמזילין אותן בנפשן

הרודף אחר חבירו להרגו צואחר הזכר ואחר הנערה המאורסה י אבל הרודף אחר בהמה י והמחלל את השבת ועובד עבודת כוכבים אין מזילין אותן בנפשן: **גמ'** ת"ר מניין לרודף אחר חבירו להרגו שניתן להצילו בנפשו ת"ל ילא תעמוד על דם רעך והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא המניין לרואה את חבירו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך אין ה"ג ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן אתיא בקל וחומר מנערה המאורסה מה נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רודף אחר חבירו להרגו על אחת כמה וכמה ^(א) וכי עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישא הוא ^(ב) כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש וכי מה למדנו מרוצח מעתה ^(ג) הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה מאורסה גופה מנלן כדתנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל ^(ד) ואין מושיע לה הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע גופא מניין לרואה את חבירו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך והא מוכאא נפקא מהתם נפקא ^(ה) אבדת גופו מניין ת"ל ^(ו) והשבותו לו אי מהתם הוה אמינא ה"מ בנפשיה י אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן ^(ז) אחד הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר חייבי כריתות מזילין אותן בנפשו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין מזילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מזילין אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת הניחו לו שלא יתרגנה מנה"מ אמר קרא ^(ח) ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות נער זה זכור נערה זו נערה המאורסה חטא אלו חייבי בריתות מות אלו חייבי רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל נערה דאורחה אימא לא ואי כתב רחמנא נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני משום

נערה פירוש אידיי דכתב נער למעוטי צהמה כתב נערה כלומר

בו א מיי פ"א מהל' רואם הלכה י סמג לאוין קקד קסה טוש"ע ח"מ ס' תכה סעיף א ונודב אלפס עוד בפסחי' פ"ג דף קמח.]: **בא** ב ג מיי שם הלכה י יא טוש"ע שם סעיף ג: **בא** ד מיי שם הלכה יא: **ג** ה ו מיי שם הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ ס' תכו סעיף א: **בא** ז ח מיי שם הלכה יא יב סמג שם טוש"ע ח"מ ס' תכה סעיף ג:

עין משפט
נר מצוה